

Titel: BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Eli Fischer-Jørgensen (1943-12-18)

Citation: "BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Eli Fischer-Jørgensen (1943-12-18)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds:
https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_037-shoot-workidacc-1992_0005_037_EliFischerJorgensen1934-48_0560/facsimile.pdf (tilgået 22. maj 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

9/40 III
Fischer-Jørgensen 1

18/12-43

Kære professor Hjelmslev,

Her kommer de bebudede spørgsmål til sprogteorien. Det er mest mere perifere spørgsmål, for det mest fundamentale substans/form, udtryk/indhold, forløb/system har De vist udtrykt tilstrækkelig tydeligt, og på den anden side er mine tvivl ikke tilstrækkelig afklaret til at formuleres i spørgsmål. Men jeg har aldrig været nærmere ved at være overbevist om, at De har ret i hovedprincipperne end efter læsningen af denne bog, om trent saa nær som en konstitutionel vantro kan naa til at tro paa noget.

Fordrage
relat.

Jeg følger sidetailene.

p. 39. Jeg har aldrig kunnet forstå at simpelhedens princip kræver at man skal opstille det lavest mulige antal elementer. Tværtimod, da det egentlige jo ifølge Dem er funktionerne, ikke ~~xxxxxxxxxxxx~~ elementerne, der kun er krydsningspunkter for funktionerne, og en sprogbeskrivelse ikke kan nøjes med at opregne elementer, men maa nævne funktionerne, kunde man ogsaa sige, at det mest simple var det lavest mulige antal funktioner (og altsaa derved flere elementer).

Først kom det om
opstillingen af be-
skrivelser og om
indholdet kom det om
simpelhed.

p. 41. Naar De ikke vil anerkende betydninger uden for kontekster, er det vel en modvilje mod ~~en~~ abstraktion, men maa man ikke abstrahere lige saa meget for fx. at opstille kategorier?

Best. kategorier menes
vel her klasser af ord,
der ligesåledes betyde-
ning er udtryk og form
saa.

p. 42-43. Dette afsnit har jeg maattet læse 5 gange, før jeg kunde forbinde nogen mening med det. Og jeg synes stadig der er en mærkelig skævhed i sammenligningen mellem de to overgange. - Naar man midt på siden læser, "at overgangen fra tegn til ikketejn aldrig ~~xxxxxxxx~~ ligger senere end overgangen fra ubegrænsede til begrænsede inventarer", saa tror jeg, at de fleste vil ~~saa~~ opfatte det saadan, at den operation, hvor tegn deles i ikke-tegn aldrig ligger senere end den operation, hvori begrænsede størrelser deles i ubegrænsede. Men det er asbenbart ikke meningen. For ikketejn er ifølge Dem altid begrænsede, mens tegn kun undertiden er det, d.v.s. Et overgangen fra tegn til ikke tegn aldrig ligger før overgangen ubegr til begr., men enten samtidig eller efter. -- Men lidt længere nedtæller De, om at indelingen af tegn i ikketejn senest indtræffer i den operation i hvilken inventaret i alle klasser ~~er~~ for første gang er begrænset, og da klasserne er det man inddeler og ikke det man inddeler i, vil det altsaa sige, at overgangen fra tegn til ikketejn aldrig falder senere end den operation, hvor man inddeler de be^{gr}ænsede størrelser

videre, men enten samtidig eller før; men det er mærkeligt at kæde dette for "overgangen fra ubegrænset til begrænset". - Det virker i alle tilfælde forvirrende.

*nej; taler dette tydeligt
j; den opstillede lov.*

Og er det for resten sikkert et delingen af tegnene ~~haxx~~ i indholdsplanet især til begrænsede størrelser, ihvert fald i første operation (altsaa den deling der omtales p. 63 f. (1.25) p. 45 "tænker man uden at tale, er tanken ikke et sprogligt indhold". Her skal "tale" vel ikke opfattes som "tale hørligt"? Man kan jo tænke i sproglig form uden.

*Man taler ikke om "la
penste". Forskellen er
hvis at l. generelt
lader tanken gaa frem?*

p. 46. Jeg kan ikke rigtig faa fat paa, hvorved Deres "mening" adskiller sig fra Saussures udifferentierede ~~ix~~ "tanke".

p. 52. eksemplet ty. og eng. udtale af Berlin, er ikke helt godt, for det er ikke ~~ix~~ en forskellig formning af samme "udtryksmening", det vilde det være hvis englenderne udtalte navnet med de engelske lyd, der kom nærmest, altsaa med ϵ og ikke δ , det er forskellige (traditionelt fastlagte) "udtryksmeninger". - Anderledes med eksemplet Gott: godt:got. Men jeg har alligevel en uvilje, som jeg ikke rigtig kan forklare, ved at parallelisere det med "jeg ved ikke" etc. paa indholdssiden. Her danner nemlig de enkelte ord en meningsenhed af mere intim karakter end fonemerne g- o -t, der bare forbindes.

*Hvis et sprog har i
og de man taler i g. p.
ikke funktionen, er man
regul dem for vokaler?*

1. 19
p. 57. Jeg kan ikke indse, at der er nogen inkonsekvens i fonologernes adskillelse af vokaler og konsonenter, netop fordi de definerer dem fysiologisk og fysisk, ligesom de definerer alle andre inddelinger. Havde de defineret dem funktionelt, saa havde det været en inkonsekvens. Men iøvrigt er denne inddeling jo ikke fastere, end at de fx. kan regne i og j for eet fonem.

1. 10
p. 58. "Det anses altsaa ikke for et tilstrækkeligt distinkt kriterium, at h, der kun kan staa initialt i en stavelse, og η , der kun kan staa finalt i en stavelse, hver især indgaar i distinktiv modsætning til andre fonemer" Det synes De altsaa at anse for tilstrækkeligt. Men det kan det da ikke være. Et initialt p og et finalt p indgaar jo ogsaa hver sine modsætninger paa ganske samme maade, men derfor bliver de dog slaaet sammen i eet fonem, ganske simpelt fordi substanshensyn er nødvendige ved identificeringen.

nej

nej

haxx

p. 63 i noten nævnes h og η ogsaa. Men jeg forstaaer ikke hvorfor det "tilsvarende" bestaar. $\eta \equiv \eta$; $h \equiv h$.

p. 63-64. Her paralleliserer De delingen af ix. indholdsenheden 'tyr' i mindre enheder (han- oxe) med delingen af sl i s og l. Men

eller de dem at
eller som f-d-
stanspræbet?

p. 67. 15. Er det ikke kun variationerne, der har indbyrdes substitution, ikke varieteterne?(der ikke har hverken substitution, el. komutation).

(spørgsmål)
eller det samme-
lystet katalysat?

p. 74 ,25. Jeg kan ikke rigtig forbinde noget med den fortsatte varietetsdeling efter variationsdelingen. Kan De ikke nævne et ex.?

p.85. 50. Hvorfor kan man ikke altid sige, at en indkatalyseret størrelse er latent? *Latens = udelukkelse af det (85); er der ingen forudsættelse, der udelukker den latens. Den med sine indkatalyserede størrelser er ikke latent.*

p. 88-89. Hvad vil det sige, at elementerne er kvalitativt forskellige? Skal der i kvalitet ligge noget substansmæssigt, og hvorfor er inddeligen saa blot virtuel? - Men kvalitet skal vel antagelig ikke betyde noget med substans. Jeg er bare ikke rigtig klar over, hvad der saa menes med det.

de mener part-
skæbener: 10 og 11
af 100. Substituten for
delige - i sprogsbygning

p. 89 nederst. Det er kedeligt, at De ikke siger spør om den paradigmatisk deduktion. Naar man slet ikke ved, hvori den bestaar, er det svært at tage stilling til helheden. *Det kan man aldrig gøre på grundlag af prolegomena*

Jo. Saa er de efter
den forestilling af
spørg

p. 100 ff. Kunde man ikke godt tænke sig spii, hvor det var muligt at analysere brikkerne i figurør efter formen?

hvorfor kan den de ikke
eller mindre præcis
det gælder p om alting

p. 102 opstillingen af konnotatorerne synes jeg er noget af det mindst overbevisende. For det første er terminologien (stil, stilart stilgenre, genrestil etc.)fuldstændig umulig at huske; men desuden har man en fornemmelse af, at man ligesaa godt kunde opstille disse fænomener helt anderledes. Men da de ikke egentlig defineres, er det vanskeligt at kritisere. -Naar der fx. nævnes stemning og fysiognomi og paa den anden side nationalsprog som konnotator, hvad er saa egt. en konnotator? Er det det, der betinger en forskel i sprogsbygning el.- brug, eller er det selve den betingede sprog. - Skulde man ikke parallelt med fysiognomi kalde konnotatoren:nationalitet? P. 105 nævnes, at konnotatorerne skal analyseres efter deres indbyrdes funktioner. Men jeg ser ikke rigtig hvordan. Og i forelæsningerne har De da ogsaa nævnt, at fx. værdistil maas defineres paa extern basis efter sociologiske forudsætninger. Hvad saa med de andre? Jeg kan heller ikke rigtig forstå, hvorfor den arkaiserende stil er kreativ og reproduktiv paa eengang. Det er dog blot reproduktion af historisk forskellige lag. De ældre tegn behøver jo ikke at bruges om noget nyt.

jo

det er den nødvendige
med på betydelig.

p. 108 nederst. Naar funktiverne godt kan siges at være fysiske størrelser, hvorfor kan det fysiske saa først komme ind i en extra videnskab der beskriver varianterne?

Konnotatorerne stilles op i en bestemt rækkefølge, saaledes at foregaaende operations elementer deles videre. Men det er jo ikke nødvendigt paa samme maade, som naar større dele deles i stadig mindre, fx. ~~xxxxxxxxxxxx~~ forfatterskaber i værker i værkdele i kapitler i paragraffer i stykker etc., det er en nødvendig rækkefølge. Men ved konnotatorerne kunde man ogsaa bytte rækkefølgen om. ~~xxxxxxx~~ Vilde det ikke være rimeligere at opfatte dem som parallelle inddelinger af samme overkæde efter forskellige synspunkter? - Det er jo heller ikke tilfældigt at De som ex. ved inddelingen i litterære genrer i . n' e1 leder overkæden være n'c (bunden og ubunden stil) og ikke den nærmest foregaaende n'd, for det er n'c der deles videre. her. -

hvilken synspunkter?
Profr det!
(de forelæsningen)

Jeg ~~xxx~~ forstaaer heller ikke, hvorfor inddelingen i biblioteker etc. skal staa midt i behandlingen af konnotatorer. Og hvorfor i samme operation inddeling i biblioteksdele og i formater? Det er da helt forskellige synspunkter, som nok kunde fortjene et nyt bogstav. Inddeling i biblioteker, biblioteksdele, hylder, ~~xxxxxxxxxxxx~~ ~~xxxxxxxxxxxx~~ (el. hvad det nu ellers kan være) samt videre i binddele, kapitler og paragraffer sker efter et lokalt synspunkt, det der er sammen el. kommer lige efter hinanden. Men formater, og ligesaadan bindserier efter typer er noget helt andet. - Og hvorfor egentlig dele kenematisk videre efter tegnesætning, man kunde jo ogsaa først dele efter linier, det er da mere isjæfnaldende.

hvilket betydelse denne konnotation?

hvilket synsp.

Og hvorfor reduceres tryk til hovedtryk p.gr. af overlappingen? Det regnes da ellers ikke for tilstrækkeligt til at reducere. Identificeres fx. p og b i tysk, fordi der er overlappning i visse tilfælde?

det er jo først overlappingen (konnotationen) der oplyses. For hvilke sig gælder der er parallelisme!

Ved omtalen af en "sum" omtalte De den som "extradefineret".

Karlotekst

(Hvad vil det egentlig sige?)

Til sidst et par ting mere i tilknytning til eventyret. -

Ved katalyseringen ændres stilen jo. Faaer det ikke indflydelse paa konnotatorerne? Eller skal det indkatalyserede ikke regnes med ved disse operationer men nok ved andre?

Jeg forstaaer ikke, hvor skelleb ligger mellem paragraffer og stykker, jeg synes bare det er en fortløbende inddeling.

hvilket betydelse (konnotationen)

Overskriften siges at forudsætte alle de steder i det følgende, hvor der er tale om kærester el. kærlighed. Men den forudsætter dog egentlig kun, at det er tilfældet et sted.

Ja, men hvilket?

De siger, at 4 forudsætter 5. Men den forudsætter da bare noget forudgaaende fx. 2. -

Allemaal bånd 2 og 3.

Selektion

7

Og hvorfor indkatalyseres "dette" i 4. Kunde man ikke i stedet for sige, at 4 forudsætter 5-6?

Nær man afbilder 5 og 6 paa hinanden, er det den grammatiske form, der er tale om, ellers er det hele tiden meningen, der bestemmer inddelingen, eller i hvert fald det semantiske.

2) Og til sidst: Hvorfor opstilles svarordene efter indholds- substans i stedet for formelle definitioner?

Saa, nu kan det vist være nok. - De maa vist hellere svare mundtligt paa det efter jul, for da svar i reglen fylder mere end spørgsmaal, maatte De ellers skrive et helt værk.

Jeg vil haabe for Dem, at De ikke faar tilsvarende brevx fra alle, der har læst bogen. tirsdag

Jeg ser paa Acta-sagerne i morgen og ringer om aftenen.

Venlige hilsner

Deres hengivne

